

Minnesanteckningar Samverkansgrupp 26 oktober 2021

Närvarande: [Susanna Minnhagen](#), [Renate Foks](#), [Johan Wegenke](#), [Ola Jonsson Sennefjord](#), [Martina Adiels Balk](#), [Bodil Liedberg Jönsson](#), [Johanna Eriksson](#), [Jan Wågesjö](#), [Sara Pålson](#), [Carina Pålsson](#), [Malin Engdal](#), [Maria Kappling](#), [Pernilla Landin](#), [Ulf Hultkvist](#), [Stefan Svensson](#), [Mac Nilsson](#), [Joakim Holm](#), [Kristin Bertilius](#), [Eva Hammarström](#)

Referat från [Länsplandagen](#) 22 okt om vatten och samhällsplanering *Eva Hammarström Lst Kalmar*
Alla länets kommuner deltog, totalt 80 personer. Diskuterade hur man kan arbeta med dagvatten och klimatanpassning i plan- och detaljplanearbete. Hur man kan arbeta inom de aktuella lagstiftningarna (PBL, MB och LAV) för att undvika dagvattenproblem och miljöförstöring vid exploatering? Var gör vi smartast åtgärder för att slippa översvämningsproblematik? Tätort? Uppströms? Hur behålla blå- och gröna strukturer i stadsmiljön? Hantering av natur- och parkmiljöer för VA-sidan.
Kontakta Eva Hammarström för presentationer och anteckningar.

Slutsatser från Länsstyrelsens utvärdering av våtmarker i Kalmar län *Eva Hammarström Lst Kalmar*
Projektet avslutades i fjol. Kväve och fosfor har provtagits veckovis på in- och utflöden vid 6 våtmarker. Resultatet visar att våtmarkerna i länet har en större förmåga att ta upp näringsämnen än vad som tidigare trots. De fungerar bra som avskiljare för näringsämnen men också för att hålla kvar vattnet i landskapet, vilket i sin tur ökar den biologiska mångfalden. Mätstationerna som användes till projektet finns kvar på länsstyrelsen, som erbjuder kommunerna att ta över driften av dessa. De kan också komma till användning i kommande projekt.

Referat från Kalmarsundskommissionens [Tankesmedja](#) 4 okt *Susanna Minnhagen KSK*
24 deltagare från kommun/region, Linnéuniversitetet, vattenråd och de gröna näringarna. Teman som diskuterades var

1. Vattenförsörjning av kommuner, industri och lantbruk, återvinning av industrivatten och avloppsvatten. Studiebesök vid vattenåtervinnings-verket i Mörbylånga
2. Linnéuniversitetets [Kunskapsmiljö vatten](#), som är en temagrupp kring vatten för synergieffekter med det omgivande samhället. I gruppen ingår forskningsledare från biologi och miljövetenskap, miljö- och energiteknik, institutionen för samhällsstudier och institutionen för marknadsföring. [Caroline Littlefield Karlsson](#) är anställd för att knyta projekt till lämpliga akademiska grupper.
3. Övergödningen som resurs – kan vi använda musslor, vass, alger mm till något användbart? Många biokolsprojekt är på gång i länet. Ger klimatnytta och har även vattenhållande/jordförbättrande egenskaper. Fiskfabriken i Västervik är såld och håller på att omvandlas till industri-hotell för produktutveckling av havsbaserade råvaror. Musslor, fisk och vass bl.a.

Fortsatt lågflödesmuddring i Kalmar och företagsbesök från Netics *Renate Foks*
Nu finns ett fungerande system på plats i Malmfjärden i Kalmar. [LIFESURE - LIFESURE \(kalmar.se\)](#) samt [in-formationsfilm](#) finns att ta del av. Välkomna på workshops 28 okt tillsammans med ett företaget [Netics](#) som arbetar med avsättning för muddermassor. Bl.a. som byggelement och översvämningskydd, s.k. Geotubes. Planering pågår hur muddermassorna ska användas framöver. De som är intresserade kan boka studiebesök på siten i november.

Vattenrådets verksamhet *Maria Kappling*
Vissa av vattenrådets projekt har försenats på grund av corona, men vattenråden har ändå klarat sig hyfsat. Återigen konstateras att det är viktigt med åtgärdssamordnare och resurser för att få någon verkstad i åtgärdsarbetet. Länsstyrelsen och länets Naturum i samarbete med Martin Emtenäs har spelat in en [Östersjöfilm](#). Tanken är att det ska vara en programserie på fem delar.

Visning av Scalgo Live *Johan Wegenke*

Johan demonstrerade planverktyget Scalgo Live och hur detta kan användas för planering och design av våtmarker. Programmets styrka är att man kan simulera åtgärder, tex lägga in ett dämme eller gräva en kanal virtuellt i programmet och studera hur detta påverkar vattenflöden, översvämningsrisk mm. Johan använder det för förstudier. Det kan på ett tydligt sätt visa markägare hur en planerad åtgärd kan påverka omgivningen. Man måste dock tänka på att modellerna inte räknar med effekten av tex täckdiken, då det bygger på höjdsanning av mark- och vattenytor. Ibland stämmer inte förutsägelsen för hur vattnet ska rinna enligt programmet med vad man ser ute i fält.

Annonsering: Årets kustmiljöturné med LEVA *Jan Vågesjö*

Tre dagar, 10 - 12 november, besöker vi dikesföretag i Kalmar, Mönsterås och Borgholms kommun. Ett femtiotal anmälda hittills. Ny påminnelse går ut till helgen. Syftet med årets turné är att visa på hur man kan planera åtgärder samlat i ett dikesföretag, sk "minivattenråd". Och vad man har gjort rent praktiskt inom [LRFs LEVA-projekt](#) i tre sådana områden: Torsbäcken i Kalmar, Stohagsdiket i Mönsterås och Lindbykanalen i Borgholm

Info om nya "LOVA fortsätt LEVA" *Susanna Minnhagen*

Kalmarsundskommissionen har fått beviljat LOVA-medel från Länsstyrelsen till en fortsättning av LRFs LEVA-projekt. Det nya projektet, "LOVA fortsätt LEVA", kommer drivas av Kalmarsundskommissionen med Mönsterås, Kalmar, Borgholm, Mörbylånga och Torsås som partnerkommuner. LRF har fortfarande en stor roll genom att projektet bygger på den uppsökande verksamhet som även fortsättningsvis ska ske genom deras nätverk. Planen är att genomföra åtgärder som har planerats, men inte hunnit med att genomföras i LRF projektet. Samt starta upp fler minivattenråd, utökat i ytterligare två kommuner. Susanna återkommer till berörda.

Fråga till kommunerna: Maskin för dikesrensning? *Joakim Holm*

Joakim presenterar en metod för dikesrensning med klippskopa, som innebär minskad miljöpåverkan då den påverkar vattendragens botten, slänter och djurliv minimalt. Eftersom våra entreprenörer inte har någon klippskopa, planerar dikesföretaget i Stohagsdiket i Mönsterås kommun att själva köpa in en sådan med hjälp av LOVA-medel. Möjligheten att använda denna i flera kommuner ska undersökas.

Kommunerna, runda - Nytt sedan förra mötet? (24 mars 2021)

Kalmar:

Deltar i LRFs LEVA-projekt. Deltagit i jordbruksverkets [hästprojekt](#). Bland annat rapporterat hur det ser ut med gödselhantering och diken i hagar. Fortsätter detta arbete i tillsyn framöver. Materialet finns hos JV och kommer användas som underlag för hur man ska gå vidare bl.a med de nya lagförslag för hästägare som presenterades i [övergödningsutredningen](#). Båtbottentvätt i Kalmar sedan i somras. 70 tvättar utförda hittills. Har testat det projekt-upplägg som presenterades på samverkansgruppsmöte 24 mars, att lagligt lotsa bidrag till markägare så de kan stå för grävarbete (våtmarker mm) själva, utan att kommunen går förbi upphandlade avtal. Positiv erfarenhet, uppskattar att det ger en tidsvinst för kommunens tjänsteperson som då inte behöver vara på plats lika mycket. Checklista "process våtmarksbidrag" finns i SSKs Teams-grupp

Västervik:

Har eget [LEVA-projekt](#). Planerar projekt att pumpa ner syre i botten på Dynestadsviken för att binda fosfor. Dennis har besökt en demonstration av metoden att fälla fosfor med aluminium som arrangerades av Race For the Baltic, men tror syre-metoden är bättre. Aluminium förekommer naturligt men bör inte tilläggas i miljöer där det riskerar att bli lågt pH-värde, då detta löser ut giftiga aluminiumjoner i vattnet.

Testar att rena vatten med biokol-filterdiken i jordbrukslandskap, inom ramen för Vinnova-projektet [Rest till Bäst](#). Undersöker även intresset hos båtmackar att börja sälja HVO100 som alternativt bränsle.

Oskarshamn:

Oskarshamns kommun tillsammans med Marströmmens och Viråns vattenråd har fått LONA pengar för fortsatt våtmarkssamordning. Man jobbar för full fart med dryga dussinet projekt. Små reningsvåtmarker konstrueras till snötippen centralt Oskarshamn. Nya lekvåtmarker för fisk i Imbramåla, biotopvårdsåtgärd (mer sten) i Götehultströmmen, mm. Samtidigt som Länsstyrelsen och Grip on LIFE-projektet har fortsatt med en massa åtgärder för biotopvård i Virån. En ökning av fiskyngel efter genomförda åtgärder har kunnat visas. Inventering och prioritering av åtgärder för att förbättra statusen i utvalda grunda vikar pågår. Muddring planeras av en förening i Sjöboviken.

Mönsterås:

Deltar i LRFs LEVA-projekt. Har stöttat ansökan om finansiering till klippskopa och har två andra LOVA projekt med våtmarker och bevattning igång. Deltar i Sportfiskarnas projekt "blötare Kalmar län". En översvämningsvåtmark på 10 ha planeras, samt markundersökningar.

Mörbylånga:

Har ett pågående LOVA projekt kring förbättrad infiltration vid vattentäkten i Tvetå. Ölands vattenråd söker extrapengar från Vattenmyndigheten för åtgärder i dikningsföretag på södra Öland, tillsammans med kommunen. Kommunen är partners i LOVA-LEVA fortsättnings-projektet.

Borgholm:

Deltar i LRFs LEVA-projekt. Mycket jobb pågår för ökad kvarhållning av ytvatten för infiltration till grundvatten. Inventeringar av enskilda avlopp. Fortsatt planering av projektet Amunds mosse pågår, med ambitionen att skapa en ökad yta för återvättning och kvarhållning av vatten på 160 ha. Utredningar i området görs, bl.a för minskad påverkan på kulturmiljön.

Torsås:

Arbetar med LOVA-projektet [Vattenhållande och fosforreducerande åtgärder Torsås kommun \(torsas.se\)](#) Rådgivningar kring att återväta utdikad mark, stort intresse finns. Intresseanmälan bl.a. från Hallasjö by som vill göra åtgärder. Samt ett LONA projekt på kommunens mark, magasinering och fördröjning. Projektet ska restaurera svämplan i Bruatorpsån inne i Torsås samhälle, diskussioner med Länsstyrelsen pågår. Är på gång med båtbottentvätt likt Kalmar. Kommunen är partners i LOVA-LEVA fortsättnings-projektet.

Länsstyrelsen:

Har under hösten hållit i en webinarie-serie om våtmarker. Inbjudan till fältdag 18 nov kommer. Håller på att uppdatera Scalgo Live våtmarksplanerings-verktyget. Handlägger LOVA ansökningar och slutrapporter, arbetar med strategiska planer för vattenförvaltning. Vad gäller kombidammar har det tyvärr inte hänt så mycket, jordbruksverket skulle komma med en publikation som blev försenad, när den kommer kan vi genomföra aktiviteter med detta fokus. Verkar som det kommer införas ett specifikt investeringsstöd för bevattningsdammar i LBP. [Grip on Life](#)-projektets demoslinga vid Finsjö om vattenarbete i skog, som besöktes vid förra årets kustmiljöturné, är färdigställd. Vid Silverbäcken på Öland undersöks hur läckage av näringsämnen sker och vilka åtgärder som kan göras. Vi får gärna nyttja Länsstyrelsens [rådgivning](#) för projekt inom Landsbygdsprogrammet.

Frågor och information att lyfta till styrgruppen?

Fråga ang. VP2022: Finns intresse för en uppdatering av våra betings-beräkningar från 2018 med nya data (PLC6.5)? LST kan hjälpa till med att formulera konsultuppdraget. Uppdatera utgångspunkten, var är vi idag och var måste vi komma? Kalmar kommuns strategier ser gärna en uppdatering. Borgholm behöver i sådana fall någon som uppdaterar dokumenten åt dem, inte själva lägga tid.

Kan vi ta fram bättre verktyg/checklistor för hur man kan genomföra åtgärder som krockar med lagstiftning? Lst: Snabbspår för enkla åtgärder är inte förenliga med miljöbalken. Länsstyrelserna påpekar stän-

digst för lagstiftarna att gammal och idag kontra-produktiv lagstiftning behöver uppdateras och moderniseras. Naturvårdsverket jobbar med en ny vägledning för hur man kan tolka vattenlagstiftning.

Övriga frågor och tips

- WWF och LRF bjuder in till ett seminarium om kombidammar den 16 november
- [Inspirationsdagar för kommunal vattenplanering - LIFE IP Rich Waters](#) 16-17 november
- Torsås kommun bjuder in markägare och andra intressenter till en [föreläsning om strukturkalkning](#) 23 nov med Dennis Wiberg
- Hur ska KSKs temagrupper kring åtgärder fungera? (markanvändning, musselodling, havsvikar...etc). Syftet är utbyte av erfarenhet och skapa trygghet i roller. Ska vi formalisera dessa grupper, eller gör medlemmarna det själva? Samla ihop de KSK-medlemmar som arbetar med liknande frågor vid behov. Enkelt med Teams-möten. Tänk utanför den egna kommunen och projektet. Vid diskussion om praktiska och strategiska problem och lösningar, bjud in alla från samverkansgruppen som kan ha nytta av det ("LOVA/LEVA stuk").
- Tips: Se TV-serien "Fiskarnas rike" med Martin Falklind på söndagar SVT2 eller SVT play! Filmat från bl.a. Emån och Kronobäcks våtmark i Oskarshamn och Mönsterås kommuner.

Mötet avslutades